

Justerat 2012-12-20

Marie Ljungberg Schött (M) och Roger Mogert (S)

§ 15

Rapport om arbetet med sociala insatsgrupper i Stockholms stad (1 april – 1 december 2012)

Dnr 3.2-669/2012

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner föreliggande rapport gällande stadens arbete med sociala insatsgrupper.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till stadsdelsnämnderna för kännedom

Ärendet

Målgruppen för social insatsgrupp är ungdomar som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller utveckla en kriminell livsstil samt unga som behöver stöd för att lämna ett kriminellt nätverk eller en kriminell livsstil. Totalt har 40 ungdomar deltagit i social insatsgrupp i Stockholms stad sedan november 2011 när ett fåtal stadsdelsförvaltningar påbörjade några ärenden. I bifogad rapport presenteras hur arbetet fortlöper i de 12 stadsdelsförvaltningar som har påbörjat sociala insatsgrupper.

Beslutsgång

Ordföranden Marie Ljungberg Schött (M) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S), ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) och ledamoten Inger Stark (V) lämnade följande särskilda uttalande.

Vi följer med intresse utvecklingen av samarbetet mellan socialtjänsten, polisen och skolan i form av sociala insatsgrupper för ungdomar i riskzonen för en kriminell livsstil.

I ett alltmer segregerat Stockholm, där den moderatledda alliansen kraftigt har skurit ner socialtjänstens resurser, finns det tyvärr risk för att allt fler ungdomar kommer att behöva insatsgruppernas hjälp. Akutinsatserna får dock inte överskugga det förebyggande sociala arbetet.

Det behövs bl.a. ett uppsökande socialt arbete för att nå ungdomar som saknar sysselsättning eller försörjning. Många av dessa ungdomar behöver mer individualiserade insatser än vad jobbtorgen kan erbjuda för att motivera och vägleda till utbildning eller arbete.

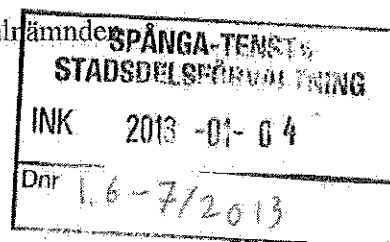
Vid protokollet

Lisbeth Westerlund
sekreterare

Handläggare: Åsa Levander
Telefon: 08-508 25 415
asa.levander@stockholm.se

Till
Socialnämnden

Rapport om arbetet med sociala insatsgrupper i Stockholms stad (1 april – 1 december 2012)

(1 bilaga)

Förvaltningens förslag till beslut.

1. Socialnämnden godkänner föreliggande rapport gällande stadens arbete med sociala insatsgrupper.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till stadsdelsnämnderna för kännedom

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Målgruppen för social insatsgrupp är ungdomar som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller utveckla en kriminell livsstil samt unga som behöver stöd för att lämna ett kriminellt nätverk eller en kriminell livsstil. Totalt har 40 ungdomar deltagit i social insatsgrupp i Stockholms stad sedan november 2011 när ett fåtal stadsdelsförvaltningar påbörjade några ärenden. I bifogad rapport presenteras hur arbetet fortlöper i de tolv stadsdelsförvaltningar som har påbörjat sociala insatsgrupper.

Bakgrund

Socialnämnden gav i april 2011 förvaltningen i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningarna för försöksverksamhet med sociala insatsgrupper i Västerort i Stockholms stad (Tjänsteutlåtande, dnr 3.2- 0073/2011). Den planerade förstudien övergick under 2011 till ett utvecklingsarbete med att koordinera och stötta det lokala uppbyggnadsarbetet med sociala insatsgrupper i Västerort och Skarpnäck (Tjänsteutlåtande dnr 3.2- 0100/2012). I budgeten för 2012 anmodades att fler stadsdelsförvaltningar skulle påbörja arbetet med sociala insatsgrupper. Förvaltningen har under 2012 fortsatt att koordinera och stötta utvecklingsarbetet. Tolv stadsdelsförvaltningar har nu påbörjat sociala insatsgrupper och befinner sig i olika stadier av uppbyggnad.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Ärendet

Bakgrund och utvecklingen av sociala insatsgrupper

Betänkandet *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15) presenterades i mars 2010 och den slutsats som kunde dras var att kriminella grupperingar allt mer kommit att framstå som ett allvarligt samhällsproblem. För att effektivt kunna motverka kriminella nätverk måste nyrekrytering till dessa nätverk förhindras, vidare måste personer som vill hoppa av grupperingar få hjälp och stöd att bryta sin kriminella livsstil. Ett av förslagen som presenterades i betänkandet var *sociala insatsgrupper*, en strukturerad samverkansform på lokal nivå med socialtjänst, polis, skola och andra viktiga aktörer som individinriktat samverkar för att stödja den unge att upphöra med kriminella handlingar.

Den 3 mars 2011 beslutade regeringen att Rikspolisstyrelsen skulle initiera en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper i tolv pilotområden i landet. Ett av de områden som utsågs var Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning. Målgruppen för pilotprojektet var unga mellan 15 och 25 år i riskzonen att nyrekryteras till en kriminell livsstil eller personer som vill hoppa av ett kriminellt nätverk eller kriminell livsstil. Socialstyrelsen fick i samma regeringsuppdrag i uppgift att ta fram en riskbedömningsmanual och en vägledning. Den riskbedömningsmanual som valdes var SAVRY, *Structured Assessment of Violence Risk in Youth*, utifrån att det var det befintliga bedömningsinstrument som ansågs mest lämpat. Ersta Sköndals högskola fick i uppdrag att utvärdera det nationella pilotprojektet och

Rikspolisstyrelsen presenterade sin slutredovisning för regeringen den 31 oktober 2012. Socialstyrelsen utkom samtidigt med en vägledning i det fortsatta arbetet "Samverkan i sociala insatsgrupper – vägledning för lokalt arbete i syfte att motverka en kriminell livsstil bland unga".

I "Utvärdering av sociala insatsgrupper - Individinriktad samverkan gällande unga i riskzonen (Ersta Sköndals högskola 2012)" kommer man fram till att det individinriktade strukturerade samverkansarbetet som sociala insatsgrupper för med sig är ett effektivt sätt att arbeta och bidrar till att stödja och hjälpa.

Kriterier som ska ingå i social insatsgrupp

Socialtjänsten vid stadsdelsförvaltningarna önskar gemensamma riktlinjer i arbetet. Socialstyrelsens vägledning redogör förslag på hur man kan utveckla arbetet, men lämnar öppet för lokala anpassningar utifrån olika förutsättningarna. I staden diskuteras vilka kriterier som måste ingå för att man ska få kalla det social insatsgrupp, utifrån Rikspolisstyrelsens dokument, Socialstyrelsens vägledning och den nationella utvärderingen.

Socialtjänsten har huvudansvaret för att sociala insatsgrupper kommer till stånd, men både polis och skola ska ingå som aktörer. Övriga aktörer kallas in utefter varje enskild individs situation och behov. *Samtycke* måste inhämtas från föräldrar och den unge. Det ska, om möjligt, stå specificerat vilken typ av information som ska få delas på mötena samt under hur lång tid samtycket gäller. *Nätverksmöten* med alla aktörer i den sociala insatsgruppen, inklusive aktuell individ och föräldrar, ska hållas minst var fjärde vecka. Ibland kan det vara lämpligt med tätare intervall, men riktmärket bör vara var fjärde vecka. Det är socialtjänsten som ska sammankalla till dessa möten. De *individuella åtgärdsplanerna* ska följas upp vid varje nätverksmöte. De ska utformas så att den unge och föräldrar lätt kan förstå vad som beslutats. Åtgärdsplanerna ska användas som ett arbetsmaterial och komplement till BBiC (Barns behov i centrum) genomförandeplan.

Målgruppen för social insatsgrupp är

- ungdomar som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller utveckla en kriminell livsstil
- unga som behöver stöd för att lämna ett kriminellt nätverk eller en kriminell livsstil

Det handlar om unga som uppvisar flertalet riskfaktorer när det gäller eget beteende, har förhållandevis få skyddsfaktorer och bedöms ha hög risk för återfall. De ska ha begått flera brott, ibland allvarliga och/eller ha anknytning till

kriminella grupperingar. Det stöd och de insatser som ges ska vara individuellt anpassade efter behoven hos varje enskild individ.

Stadsdelsförvaltningarnas arbete

Totalt har 40 ungdomar deltagit i social insatsgrupp i Stockholms stad sedan november 2011 när arbetet i stadsdelsförvaltningarna påbörjades. I de stadsdelsförvaltningar där man har pågående sociala insatsgruppsärenden är det en del av en biståndsbedömd insats. Biståndet innehåller alltid något mer än enbart social insatsgrupp, t.ex. Särskild kvalificerad kontaktperson (SKKP), ungdomspedagog, något påverkansprogram, familjebehandling eller annat. I flera stadsdelsförvaltningar, men inte alla, skriver man också in social insatsgrupp som en del av ungdomsvården i yttranden till tingsrätten. Social insatsgrupp har i vissa fall påbörjats innan domslutet presenterats och ibland inväntas domen innan man påbörjar arbetet.

Samverkan

De stadsdelsförvaltningar som har haft ett antal ärenden uppger att samverkan med andra aktörer har fungerat bra eller mycket bra. Representanter från den lokala socialtjänsten rapporterar att alla runt ungdomen i fråga gör lite mer när man ser helheten kring individen.

Positiva effekter i arbetet

Socialtjänstens medarbetare uppger att det nära samarbetet med andra aktörer gör att informationsutbytet går snabbare vilket leder till att ungdomarna får se konsekvenser av sina handlingar fortare. Ungdomar har överlag varit positiva till möten där fler vuxna som ser dem i vardagen kan beskriva en mer nyanserad bild för alla i gruppen. Föräldrar har varit positiva till att de får kontakt med fler personer som har kontakt med deras barn. Social insatsgrupp har i några stadsdelsförvaltningar planerats i samband med hemkomst från SiS-institution eller annan placering. Det finns en förhoppning framöver om att social insatsgrupp skulle kunna vara ett alternativ till placering utanför hemmet.

Önskemål gällande fortsatt utveckling i arbetet

Det finns en önskan om fortsatt stöd, för att i nätverk över staden diskutera och samordna hur man arbetar med sociala insatsgrupper i stadsdelsförvaltningarna. Det upplevs bra att det finns en central funktion som kan hålla i nätverket och kan få en överblick över hur behoven ser ut i staden. Nätverket och de utbildningsdagar och seminarium som har anordnats anses bidra med erfarenhetsutbyte, tips och råd för att kunna fortsätta utveckla arbetet lokalt. Önskemål finns om mer tydlighet från centralt håll gällande gemensamma riktlinjer i arbetet.

Utbildningsinsatser

Under oktober till december 2012 anordnar förvaltningen tre heldagar gällande sociala insatsgrupper för socialsekreterare, poliser, skolpersonal, behandlingspersonal, åklagare och andra samverkansaktörer i sociala insatsgrupper i de stadsdelsområden där arbetet påbörjats. Dagarna innehåller föreläsningar och erfarenhetsutbyte. Det totala deltagarantalet för de tre dagarna är 155 personer.

Utvärdering av Stockholms stad, Botkyrka och Södertälje

Ersta Sköndals högskola har fått i uppdrag att genomföra en utvärdering av sociala insatsgrupper i Stockholms stad, Botkyrka och Södertälje. Utvärderingen kommer att innefatta tre delstudier: effektstudie, programutvärdering och fallstudie. Utvärderingen kommer att påbörjas i början av 2013 och finansieras av förvaltningens FoU-medel samt länsstyrelsens och polismyndigheten i Stockholms län.

Förvaltningens synpunkter och förslag

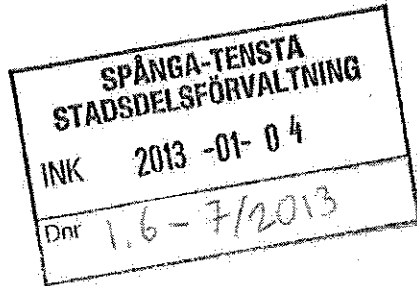
Förvaltningen anser att arbetet i sociala insatsgrupper bidrar till en intensifierad och gynnsam samverkan mellan aktörerna kring en ungdom och dennes föräldrar. Följden av detta har bl.a. visat sig vara att deltagarna i den sociala insatsgruppen anstränger sig lite extra för att det ska gå bra för aktuell individ. Det nätverk av viktiga personer som skapas kring den unge har inneburit extra stöd och hjälp för både ungdomar och föräldrar. Utvecklingsarbetet kommer att fortsätta under 2013 och samordnas av en projektledare på socialförvaltningen. De stödstrukturer som utvecklas kommer att fortsätta och omformas utifrån hur utvecklingen fortgår i de olika stadsdelsförvaltningarna. Förvaltningen kommer att följa erfarenheter från arbetet, samt uppföljningar och utvärderingar av verksamheten. Fortsatta diskussioner kommer att föras med stadsdelsförvaltningarna kring omfattningen av central styrning. I och med att arbetssättet fortfarande är relativt nytt och ännu inte utvecklat i alla stadsdelsförvaltningar kommer förvaltningen att invänta ytterligare erfarenheter och resultat av planerad utvärdering innan några riktlinjer tas fram.

Bilaga

1. Rapport om arbetet med sociala insatsgrupper i Stockholms stad. (1 april - 1 december 2012)

SOCIALFÖRVALTNINGEN
AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE
FRÅGOR

Rapport om arbetet med sociala insatsgrupper i Stockholms stad (1 april 2011 - 1 december 2012).

Projekt

Socialförvaltningen/Avdelningen för
stadsövergripande frågor

Författare

Åsa Levander, Utvecklingsenheten

2012-12-18

Dnr 3.2-669/2012

Sida

1 (12)
Lilla ratten

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund	3
1.1	Spånga-Tenstas deltagande i den nationella utvärderingen av tolv pilotområden, <i>Utvärdering av sociala insatsgrupper - Individriktad samverkan gällande unga i riskzonen</i> , Ersta-Sköndals högskola 2012	3
2.	Utvecklingen av sociala insatsgrupper i staden	4
2.1	Förvaltningens arbete	4
2.2	Begreppsdiskussion	5
2.3	Kriterier som ska ingå i social insatsgrupp	7
2.4	Stadsdelsförvaltningarnas arbete	8
3.	Fortsatt arbete	12

I. BAKGRUND

Socialnämnden gav i april 2011 förvaltningen i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningarna för försöksverksamhet med sociala insatsgrupper i Västerort i Stockholms stad (Tjänsteutlåtande, dnr 3.2-0073/2011). Den planerade förstudien övergick under 2011 till ett utvecklingsarbete med att koordinera och stötta det lokala uppbyggnadsarbetet med sociala insatsgrupper i Västerort och Skarpnäck (Tjänsteutlåtande dnr 3.2-0100/2012). I budgeten för 2012 anmodades att fler stadsdelsförvaltningar skulle påbörja arbetet med sociala insatsgrupper. Förvaltningen har under 2012 fortsatt att koordinera och stötta utvecklingsarbetet. Tolv stadsdelsförvaltningar har nu påbörjat sociala insatsgrupper och befinner sig i olika stadier av uppbyggnad.

Betänkandet *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15) presenterades i mars 2010 och den slutsats som kunde dras var att kriminella grupperingar allt mer kommit att framstå som ett allvarligt samhällsproblem. För att effektivt kunna motverka kriminella nätverk måste nyrekrytering till dessa nätverk förhindras, vidare måste personer som vill hoppa av grupperingar få hjälp och stöd att bryta sin kriminella livsstil. Ett av förslagen som presenterades i betänkandet var *sociala insatsgrupper*, en strukturerad samverkansform på lokal nivå med socialtjänst, polis, skola och andra viktiga aktörer som individinriktat samverkar för att stödja den unge att upphöra med kriminella handlingar. Polismyndigheten i Stockholms län visade redan i november 2010 intresse av att i samverkan med stadsdelsförvaltningarna i Västerort inleda försöksverksamheter. Den 3 mars 2011 beslutade regeringen att Rikspolisstyrelsen skulle initiera en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper i tolv pilotområden i landet. Ett av de områden som utsågs var Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning. Målgruppen för pilotprojektet var unga mellan 15 och 25 år i riskzonen att nyrekryteras till en kriminell livsstil eller personer som vill hoppa av ett kriminellt nätverk eller kriminell livsstil. Pilotområdena skulle initialt börja med ungdomar i åldern 15-18 år för att senare involvera äldre deltagare. Socialstyrelsen fick i samma regeringsuppdrag i uppgift att ta fram en riskbedömningsmanual och en vägledning. Den riskbedömningsmanual som valdes var SAVRY, *Structured Assessment of Violence Risk in Youth*, utifrån att det var det befintliga bedömningsinstrument som ansågs mest lämpat. Ersta Sköndals högskola fick i uppdrag att utvärdera det nationella pilotprojektet och Rikspolisstyrelsen presenterade sin slutredovisning för regeringen den 31 oktober 2012. Socialstyrelsen utkom samtidigt med en vägledning i det fortsatta arbetet.

I.1 Spånga-Tenstas deltagande i den nationella utvärderingen av tolv pilotområden. *Utvärdering av sociala insatsgrupper - Individinriktad samverkan gällande unga i riskzonen, Ersta Sköndals högskola 2012.*

De tolv pilotverksamheterna pågick enligt regeringsbeslutet från den 15 juni 2011 till den 31 september 2012 och slutredovisades till regeringen den 31 oktober 2012. De

förväntade effekterna med verksamheten var att utveckla lokala samarbetsformer samt att öka möjligheterna att identifiera personer i målgruppen. I utvärderingen av de nationella pilotorterna kommer man fram till att det individinriktade strukturerade samverkansarbetet som sociala insatsgrupper för med sig är ett effektivt sätt att arbeta och bidrar till att stödja och hjälpa. Däremot har man inte kunnat urskilja någon skillnad när det gäller att identifiera ungdomar i riskzonen att utveckla en kriminell livsstil. Urvalet av de ungdomar som ska delta i sociala insatsgrupper har gjorts utifrån varierande och ibland vagt definierade målgruppskriterier.

Från Stockholms stad deltog Spånga-Tensta i utvärderingen. I utvärderingen redovisas den anmälda brottsligheten i de tolv pilotområdena och högsta antal anmälda brott under 2011 har Spånga-Tensta med 17 200 stycken, följt av Borlänge med 15 907 anmälda brott och Södertälje 15 776. När det gäller anmälda rån låg Spånga-Tensta och Hyllie i Malmö rejält över de andra i statistiken. I Spånga-Tensta anmäldes 369 och i Hyllie anmäldes 279 rån per 100 000 invånare under 2011 jämfört med 130 i Södertälje. Rån är en av tre strategiska brottstyper som indikerar en fortsatt lång eller intensiv brottskarriär, vilket tas upp i Brottsförebyggande rådets rapport *Strategiska brott bland unga på 00-talet* (Granath & Westlund 2011). Gällande det andra strategiska brottet, tillgrepp av motorfordon, så anmäldes flest antal brott av den typen i Spånga-Tensta, 552 stycken. Borlänge hade 461 tillgrepp, följt av Södertälje där 354 tillgrepp av bilar anmäldes. Gällande erfarenhet av projekt som liknar sociala insatsgrupper så var det enbart Västra Hisingen, Södertälje och Spånga-Tensta som hade tidigare erfarenhet av projekt som både fokuserar på ungdomskriminalitet och samarbete kring individer. I flera pilotområden har man lyft sekretessen som ett hinder i arbetet, men i Spånga-Tensta anser man inte att några större sekretessrelaterade problem är kopplade till sociala insatsgrupper. Detta beroende på att socialtjänstens medarbetare inhämtar samtycke från deltagare i social insatsgrupp och efter detta kontaktar polisen som utser en kontaktpolis. I utvärderingen nämner socialtjänstens representanter att man troligtvis genom sociala insatsgrupper har undgått att placera vissa ungdomar utanför hemmet när de istället har deltagit i social insatsgrupp. Något som ses som en vinst för både ungdom och föräldrar men också en ekonomisk vinning. En annan framgång som beskrevs av socialtjänstens medarbetare i Spånga-Tensta var att de ungdomar som deltar i social insatsgrupp får svårare att begå brott p.g.a. att de är mer iaktagna av närpolisen i området. Deltagaren blir inte heller lika attraktiv bland bekanta att ha med vid brottsaktivitet eftersom personen har många aktörer runt omkring sig som bevakar aktiviteter.

2. UTVECKLINGEN AV SOCIALA INSATSGRUPPER I STADEN

2.1 Förvaltningens arbete

2.1.1 Styrgrupp, utvecklingsgrupp och nätverk

I oktober år 2011 tog socialförvaltningen initiativ till att bilda en styrgrupp för sociala insatsgrupper med syfte att stödja utvecklingsarbetet i Stockholms stad, berörda närpolisområden och inom skolan. I styrgruppen deltar stadsdelsdirektörer, polismästare,

förvaltningschef och representant från utbildningsförvaltningen. En utvecklingsgrupp bildades samtidigt med syfte att ge deltagarna möjlighet att lyfta frågor, hinder och utvecklingsområden som uppkommer under arbete med sociala insatsgrupper. I utvecklingsgruppen deltar enhetschefer från socialtjänsten i de 12 stadsdelsförvaltningar som har påbörjat sociala insatsgrupper, enhetschef från BAS & Stockholms ungdomstjänst, en representant från alla tre polismästardistrikt och en grundskolechef. Gruppen kan lyfta svårlösta frågor till styrgruppen. I mars initierade socialförvaltningen även en nätverksträff för de samordnare och lotsar som arbetar operativt i de sociala insatsgrupperna. Här deltar socialsekreterare från utredning - eller öppenvårdsenhet från alla 12 stadsdelsförvaltningar som är igång samt representanter från BAS & Stockholm ungdomstjänst.

2.1.2 Utbildningsinsatser

Under oktober till december 2012 anordnar förvaltningen tre heldagar gällande sociala insatsgrupper för socialsekreterare, poliser, skolpersonal, behandlingspersonal, åklagare och andra samverkansaktörer i sociala insatsgrupper i de stadsdelsområden där arbetet påbörjats. Dagarna innehåller föreläsningar och erfarenhetsutbyte. Det totala deltagarantalet för de tre dagarna är 155 personer. De tankar och utvecklingsområden som lyfts under dagarna kommer tas med i fortsatt arbete i ovan nämnda arbetsgrupper.

2.1.3 Utvärdering av Stockholms stad, Botkyrka och Södertälje

Ersta Sköndals högskola har fått i uppdrag att genomföra en utvärdering av sociala insatsgrupper i Stockholms stad, Botkyrka och Södertälje. Utvärderingen kommer att innefatta tre delstudier: effektstudie, programutvärdering och fallstudie. Utvärderingen kommer att påbörjas i början av 2013 och finansieras av förvaltningens FoU medel samt länsstyrelsens och polismyndigheten i Stockholms län.

2.2 Begreppsdiskussion

I och med att det inte finns några riktlinjer kring hur man ska bedriva arbetet i de sociala insatsgrupperna har det över tid uppstått frågetecken kring centrala begrepp. Dessa tas upp i den vägledning *Samverkan i sociala insatsgrupper – vägledning för lokalt arbete i syfte att motverka en kriminell livsstil bland unga* som Socialstyrelsen gav ut i november 2012. I vägledningen beskrivs gemensamma utgångspunkter för arbetet som är viktiga att ta ställning till lokalt såsom målsättning, målgrupp, vilka roller och vilka ansvar aktörerna har, vilka rutiner som ska gälla, hur uppföljningen ska gå till, osv. Vägledningen innehåller information rörande rådande aktuella lagar, bästa tillgängliga forskning om brottsförebyggande arbete och erfarenheter från det nationella pilotprojektet.

2.2.1 Lots/samordnare

Ett av de begrepp som användes i betänkandet (SOU 2010:15) var lotsfunktionen. I Stockholm stads stadsdelsförvaltningar har man anställt lotsar eller samordnare som ska arbeta med sociala insatsgrupper. I vissa stadsdelsförvaltningar använder man inget av dessa två begrepp, utan man har kvar samma titel (socialsekreterare) som innan. Lotsar har företrädesvis varit de socialsekreterare som har arbetat operativt med ungdom, föräldrar och alla aktörer i den sociala insatsgruppen. Samordnarna har haft en mer

övergripande roll att få till stånd en bra struktur lokalt, kalla till nätverksmöten, ha kontakt med både utredarenheten och utförarenhetens socialsekreterare gällande aktuella ärenden samt sköta uppföljningen av hur arbetet fortskrider och föreslå förbättringsåtgärder. I Socialstyrelsens vägledning står att det är lämpligt att utse en samordnare för arbetet med de sociala insatsgrupperna. Samordnaren kan ha som uppgift att leda, hålla ihop alla delar och följa upp samverkansarbetet. I vägledningen beskrivs samordnarens arbetsuppgifter som rent administrativa eller mer behandlande och stödjande gentemot ungdomen och föräldrarna. Det kan vara en och samma samordnare för alla uppgifterna eller olika typer av samordnare. Med andra ord så definieras samordnarrollen som det som tidigare var benämnt samordnare och lots. Lotsbegreppet används inte. Vidare står att det kan vara av betydelse att det arbete som en samordnare utför är prioriterat i ledningen så att personen med denna uppgift har möjlighet att avsätta tid för detta. Samtliga försöksverksamheter i det nationella pilotprojektet uppgav i utvärderingen att samordnarrollen är mycket tidskrävande om man ska kunna genomföra arbetet på ett effektivt sätt.

2.2.2 Individuella åtgärdsplaner

Tidigare talade man om individuella handlingsplaner, som sedan ändrades i vissa dokument till individuella åtgärdsplaner. I vägledningen heter det individuella åtgärdsplaner.

2.2.3 Målgrupp

I vägledningen står att sociala insatsgrupper kan erbjudas ungdomar i åldern 15–25 år som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller utveckla en kriminell livsstil eller till dem som behöver stöd för att lämna ett kriminellt nätverk eller en kriminell livsstil. Det handlar om unga som uppvisar flertalet riskfaktorer när det gäller eget beteende och har förhållandevis få skyddsfaktorer. De ska ha begått flera brott, ibland allvarliga och/eller ha anknytning till kriminella grupperingar. Det stöd och de insatser som ges ska vara individuellt anpassade efter behoven hos varje individ. I vägledningen poängteras att det är av betydelse att det finns ett behov av ett mer samlat och intensivt stöd som en social insatsgrupp innebär när detta erbjuds. Att ge ett mer omfattande stöd än vad som är nödvändigt kan vara omotiverat och innebära en risk för stigmatisering av aktuell individ om behovet inte finns. Riktade och omfattande insatser ska ges till de ungdomar som bedöms ha hög risk för återfall.

I den nationella utvärderingen som Ersta Sköndals högskola genomförde konstaterades att samtliga pilotområden var kritiska till åldersavgränsningen. Samtliga pilotområden ville ta med deltagare under 15 år eftersom det skulle öka chanserna att kunna påverka personen i rätt riktning i ett tidigt stadium. Många pilotorter började under pilotprojektet också ta med personer som var yngre än 15 år. Den kritik som den övre åldersgränsen har fått är att personer som är motiverade att hoppa av kriminella nätverk ofta är över 25 år, då det kriminella livets baksidor börjar uppenbara sig.

I stadsdelsförvaltningarna i Stockholms stad har åldern på deltagarna varit mellan 14-18 år, men flera stadsdelsförvaltningar har också funderingar på att inkludera de som är 13 år. Inget beslut har tagits om en nedre åldersgräns.

Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts hittills när det gäller sociala insatsgrupper i Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista för den yngre målgruppen anser man att det finns anledning att vidareutveckla sociala insatsgrupper mot att omfatta livsstilskriminella unga vuxna mellan 20-29 år. Ett projekt för att inleda detta arbete startas i januari 2013 (se vidare under stadsdelsförvaltningarnas arbete).

2.3 Kriterier som ska ingå i social insatsgrupp

Det finns en önskan från stadsdelsförvaltningarna om gemensamma riktlinjer i arbetet. Socialstyrelsens vägledning redogör förslag på hur man kan utveckla arbetet, men lämnar öppet för lokala anpassningar utifrån olika förutsättningarna. På nätverksträffar, utvecklingsgrupp och styrgrupp i staden diskuteras vilka kriterier som måste ingå för att man ska få kalla det social insatsgrupp, utifrån Rikspolisstyrelsens dokument, Socialstyrelsens vägledning och den nationella utvärderingen.

Socialtjänsten har huvudansvaret för att sociala insatsgrupper kommer till stånd, men både polis och skola ska ingå som aktörer. Övriga aktörer kallas in utefter varje enskild individs situation och behov.

Samtycke måste inhämtas från föräldrar och den unge. Det ska, om möjligt, stå specificerat vilken typ av information som ska få delas på mötena samt under hur lång tid samtycket gäller.

Nätverksmöten med alla aktörer i den sociala insatsgruppen, inklusive aktuell individ och föräldrar, ska hållas minst var fjärde vecka. Ibland kan det vara lämpligt med tätare intervall, men riktnmärket bör vara var fjärde vecka. Det är socialtjänsten som ska sammankalla till dessa möten.

De individuella åtgärdsplanerna ska följas upp vid varje nätverksmöte. De ska utformas så att den unge och föräldrar lätt kan förstå vad som beslutats. Åtgärdsplanerna ska användas som ett arbetsmaterial och komplement till BBiC (Barns behov i centrum) genomförandeplan.

Målgruppen för social insatsgrupp är

- ungdomar som riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller utveckla en kriminell livsstil
- unga som behöver stöd för att lämna ett kriminellt nätverk eller en kriminell livsstil

Det handlar om unga som uppvisar flertalet riskfaktorer när det gäller eget beteende, har förhållandevis få skyddsfaktorer och bedöms ha hög risk för återfall. De ska ha begått flera brott, ibland allvarliga och/eller ha anknytning till kriminella grupperingar. Det stöd och de insatser som ges ska vara individuellt anpassade efter behoven hos varje enskild individ.

2.4 Stadsdelsförvaltningarnas arbete

Nedan sammanfattats respektive stadsdelsförvaltning arbete med sociala insatsgrupper. Ett antal frågor skickades ut till de socialsekreterare som arbetar som samordnare eller lotsar för möjliggöra en beskrivning av nuläget.

Totalt har 40 ungdomar deltagit i social insatsgrupp i Stockholms stad sedan november 2011 när ett fåtal stadsdelsförvaltningar påbörjade några ärenden. Alla som deltagit i social insatsgrupp är killar. I den nationella utvärderingen av de tolv pilotområdena visade sista uppföljningsmånaden i maj 2012 att det var 84 killar och 7 tjejer bland deltagarna i social insatsgrupp, totalt 91 pågående ärenden. I de stadsdelsförvaltningar där man har pågående sociala insatsgruppsärenden är det en del av en biståndsbedömd insats. Biståndet innehåller alltid något mer än enbart social insatsgrupp, t.ex. Särskild kvalificerad kontaktperson (SKKP), ungdomspedagog, något påverkansprogram, familjebehandling eller annat. I flera stadsdelsförvaltningar, men inte alla, skriver man också in social insatsgrupp som en del av ungdomsvården i yttranden till tingsrätten. Social insatsgrupp har i vissa fall påbörjats innan domslutet presenterats och ibland inväntas domen innan man påbörjar arbetet.

Farsta planerar att påbörja sociala insatsgrupper under början av nästa år. Representanter från socialtjänsten och polisen deltar på de heldagar som förvaltningen anordnar under hösten. Farsta har ansökt om nya medel från Söderortsvisionen för att bygga upp strukturen kring arbetet lokalt.

Hägersten-Liljeholmen har under hösten år 2012 byggt upp sociala insatsgrupper med stöd av pengar från Söderortsvisionen, nuvarande projektstöd går ut i årsskiftet. En ny ansökan har gjorts gällande ytterligare medel för att fortsätta driva social insatsgrupp i projektform under två år. Två ungdomar deltar sedan i oktober i social insatsgrupp och en är på gång. Samtliga är 14 år gamla.

I Hässelby-Vällingby har åtta ungdomar deltagit i social insatsgrupp under 2011 och 2012, de har varit mellan 14-17 år gamla. Tre är avslutade och för dessa har det inte inkommit några nya polisanmälningar efter avslutad insats. För samtliga åtta deltagare tycker socialtjänstens medarbetare kunna urskilja en förbättring sedan start. Sex av de åtta deltagarna har blivit dömda till social insatsgrupp i tingsrätten. I Hässelby-Vällingby har man infört ett tjänstemannamöte innan nätverksmötet med ungdom och föräldrarna. På tjänstemannamötet sätts en tydlig struktur kring vilka roller alla har, så att det blir klart och tydligt när man träffar familjen. Detta har visat sig vara ett lyckat koncept som andra stadsdelsförvaltningar har tagit med sig i sitt arbete.

Enskede-Årsta-Vantör har haft sex ungdomar i social insatsgrupp i åldrarna 14 till 17 år. En har avslutats och kommer att få ytterligare insatser, men har inte återfallit i brott efter avslutad social insatsgrupp. För två av de pågående deltagarna har det inte inkommit nya polisanmälningar. Ingen har blivit dömd till social insatsgrupp.

Kungsholmen har tillsammans med närpolisen arbetat fram en struktur för sociala insatsgrupper. Representanter från socialtjänst deltar på nätverksträff och i utvecklingsgrupp och både polis, socialtjänst och skola är representerade på heldagar

under hösten. Ålder på målgruppen är 15-18 år. Ingen ungdom har ännu varit aktuell i social insatsgrupp.

Norrmalm har inte haft någon social insatsgrupp ännu, men är redo att påbörja när lämplig individ har identifierats. Målgruppens ålder kommer att vara 15-20 år. Både polis och socialtjänst har deltagit på möten och seminarium om sociala insatsgrupper sedan våren 2012.

Rinkeby-Kista har haft fem ungdomar i social insatsgrupp och ytterligare tre ungdomar har samtyckt där uppstart planeras. En deltagare avslutade insatsen p.g.a. flytt utomlands. För två av de fem som har deltagit har det inte inkommit någon polisanmälan sedan social insatsgrupp startade. För en ungdom har det inkommit färre polisanmälningar och för en ungdom har det gått bättre i perioder. Inga uppgifter finns om den person som har flyttat från Sverige. En av fem är dömd till social insatsgrupp i tingsrätten. Ålder på de som är pågående samt under uppstart är mellan 14-17 år.

Skarpnäck har haft tre ungdomar i social insatsgrupp under 2011 och 2012. En är nu på behandlingshem, en har flyttat utomlands och för den tredje kan man urskilja en förbättring när det gäller brottsmisstankar. Ingen har blivit dömd till social insatsgrupp. De som har deltagit har varit mellan 14 till 17 år.

Skärholmen har haft nio ungdomar i social insatsgrupp från mars 2012, varav tre är avslutade. Två av dessa avslutades enligt plan och en avvek och befinner sig på okänd ort utomlands. Ingen av dessa tre har enligt polisens kännedom återfallit i brott. Av de nu sex pågående är det fyra ungdomar som enligt polisens kännedom inte blivit misstänkta för några nya brott. De två som blivit misstänkta för nya brott har dock genomfört förbättringar i andra avseenden och ytterligare stödinsatser har beviljats från socialtjänsten. En ungdom är i dagsläget dömd till social insatsgrupp. Åldersfördelningen har varit mellan 13-17 år. Skärholmens stadsdelsförvaltning har byggt upp sociala insatsgrupper med stöd av medel från Söderortsvisionen och har nu skickat in en ny ansökan om fortsatt medel för att kunna implementera arbetssättet i ordinarie verksamhet.

Spånga-Tensta har haft sju ungdomar i social insatsgrupp under 2011 och 2012. En ungdom har avslutats efter domslut till slutet institutionsvård. Fyra av deltagarna har inte misstänkts för nya brott, för två deltagare har brottsmisstankarna minskat i antal. Fyra av sju har blivit dömda till social insatsgrupp i tingsrätten som en del av ungdomsvård. Åldern på deltagarna har varit mellan 16-17 år.

Södermalm håller på att bygga upp strukturen för detta arbete lokalt. Både socialtjänst och polis deltar i de möten och utbildningsdagar som erbjuds under hösten.

Östermalm har ännu inte haft någon social insatsgrupp, men håller på att bygga upp strukturen lokalt. Samverkansaktörerna deltar på höstens utbildningsdagar. Målgruppens ålder kommer vara ungdomar under 18 år.

Projekt unga vuxna i Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista är en vidareutveckling av sociala insatsgrupper för att öka förutsättningarna för ett bättre socialt liv och egen försörjning för livsstilskriminella inom stadsdelarna Rinkeby och Tensta. Målgruppen är personer som saknar fast arbete och som huvudsakligen försörjer sig genom brottsliga

aktiviteter och lever i socialt tunga omständigheter. Projektet påbörjas under början av 2013 och ska pågå i tre års tid. Kriminologiska institutionen på Stockholms universitet designar en utvärdering tillsammans med styrgruppen för projektet och FoU medel har designats 2013 för att genomföra utvärderingen. Om arbetssättet visar sig framgångsrikt kan det innebära en vidareutveckling av sociala insatsgrupper som kan spridas till andra stadsdelsförvaltningar i staden. En övergripande samordnare kommer att anställas samt två kvalificerade socialarbetare i respektive område. Två poliser kommer också att vara knutna till projektet.

BAS & Stockholms ungdomstjänst

SKKP på BAS har varit inkopplade i sex sociala insatsgruppsärenden varav fem utifrån domslut. Ytterligare två ärenden är på förslag, där domslut inväntas. SKKP erbjuder ungdomen olika insatser utifrån individuella behov. Arbetssättet är att samordna myndigheters insatser så att ungdomen får tillgång till det stöd som behövs. SKKP använder sig av metoden funktionell familjeterapi (FFT) som är en evidensbaserad metod som specifikt visat sig fungera bra för att förhindra återfall i kriminalitet. De påverkansprogram som de särskilt kvalificerade kontaktpersonerna använder sig av har en kognitiv eller kognitivbeteendeterapeutisk inriktning. Ungdomarna tränas att se konsekvenserna av ett beteende, att förstå egna motiv och att utveckla nya sätt att kontrollera sina beteenden. SKKP som insats i kombination med en social insatsgrupp bygger på samma principer.

2.4.1 Samverkan

De stadsdelsförvaltningar som har haft ett antal ärenden uppger att samverkan med andra aktörer har fungerat bra eller mycket bra. Representanter från den lokala socialtjänsten rapporterar att alla runt ungdomen i fråga gör lite mer när man ser helheten kring individen. Överlag är man mycket nöjd med samverkan som sker med den lokala närpolisen, även om det hela tiden finns en oro för polisens framtida arbetsprioriteringar. De kontaktpoliser som har utsetts har varit mycket engagerade och för flera ungdomar har det betytt mycket att få en positiv bild av en polis. Ett bättre samarbete med polisen har också lett till att information mellan socialtjänst och polis går betydligt snabbare idag än tidigare. Skolorna är fortsatt lite svårare att få med i arbetet beroende på att det är många olika skolor man ska samarbeta med och de har olika förhållningssätt till samverkan. Den lokala socialtjänsten önskar att det fanns ett tydligt uppdrag till skolorna att samverka i sociala insatsgrupper. Enskilda lärare, rektorer och mentorer som deltagit i de sociala insatsgrupperna har dock visat stort engagemang. Andra samverkanspartners som deltagit är Maria Ungdom, Barn- och ungdomspsykiatri, fältassistenter, familjebehandlare, behandlare på institutioner samt BAS & Stockholms ungdomstjänst. Föräldrar har också uttryckt positiva omdömen om aktörerna som bidrar till arbetet kring barnet. Både föräldrar och ungdomar har uppgett att de är nöjda med den effektivitet och struktur i mötena som skapas i sociala insatsgrupper. En del ungdomar har tyckt att de stora mötena är påfrestande, men nästan alltid finns en eller några kontakter i nätverket med där en upparbetad och god kontakt etablerats sedan tidigare. I vissa stadsdelsområden har man haft lite svårare att få föräldrar att samtycka till polisens medverkan. Under de utbildningsdagar som pågår under hösten bjuds förutom ovan nämnda samverkansaktörer även åklagare och representanter från Arbetsmarknadsförvaltningen in. Det är viktigt för stadsdelsförvaltningarnas fortsatta arbete att fler och fler aktörer får kännedom om sociala insatsgrupper och vad respektive myndighet kan bidra med i arbete.

2.4.2 Positiva effekter i arbetet

Nedan följer några exempel på positiva effekter som socialtjänstens medarbetare har upplevt.

- Socialtjänsten har lättare att nå ungdomarna, de är mer förberedda på att socialtjänsten kommer att kontakta dem oftare.
- Positivt för samverkanspartners att i samband med nätverksträffar knyta kontakter med varandra.
- Nätverksträffarna med den sociala insatsgruppen bidrar till en mer nyanserad diskussion om ungdomars umgänge, kriminella handlingar och riskmiljöer både med ungdom och föräldrar. När samverkansaktörerna möts regelbundet och tillsammans pratar om enskilda händelser och observationer som gjort sedan förra mötet har detta lett till att ungdomen kan prata om ett eget ansvar för sina handlingar och val av vänner.
- Det nära samarbetet med andra aktörer gör att informationsutbytet går snabbare vilket leder till att ungdomarna får se konsekvenser av sina handlingar fortare.
- Ungdomar har överlag varit positiva till möten då det är fler vuxna som ser dem och kan beskriva en mer nyanserad bild för alla i gruppen. Ungdomarna har uttryckt att det är bra för dem att ha polisen med på möten då de kan lära känna de poliser som närvarar. Ungdomarna har också sagt att polisen får en annan bild av ungdomen samt kan se positiva förändringar och ansträngningar som ungdomarna gör.
- En del ungdomar har uttryckt att de är nöjda med lotsen som kan hjälpa dem i kontakt med andra vuxna. Ungdomarna har också tyckt att den praktiska hjälp de får i form av skjuts till exempelvis Maria Ungdom och läxläsning är bra.
- Föräldrar har varit positiva till att de får kontakt med fler personer som har kontakt med deras barn. Föräldrar har fått telefonnummer och kan ringa till kontaktpolis eller den fältassistent som de har träffat på möten då de känner oro gällande sin ungdom. Föräldrar har också genom kontakt med polisen fått en mer nyanserad bild av sina ungdomars umgänge och vad de gör då de är ute med kompisar.
- Både de föräldrar och ungdomar som varit nöjda har önskat fortsatt kontakt med olika aktörer som har deltagit efter att social insatsgrupp har avslutats.
- Social insatsgrupp har i några stadsdelsförvaltningar planerats i samband med hemkomst från SiS institution eller annan placering. Det finns en förhoppning framöver om att social insatsgrupp skulle kunna vara ett alternativ till placering utanför hemmet.

2.4.3 Önskemål gällande fortsatt utveckling i arbetet

Det finns en önskan om fortsatt stöd, för att i nätverk över staden diskutera och samordna hur man arbetar med sociala insatsgrupper i stadsdelsförvaltningarna. Det upplevs bra att det finns en central funktion som kan hålla i nätverket och kan få en överblick över hur behoven ser ut i staden. Nätverket och de utbildningsdagar och seminarium som har anordnats anses bidra med erfarenhetsutbyte, tips och råd för att kunna fortsätta utveckla arbetet lokalt. Önskemål finns om mer tydlighet från centralt håll gällande gemensamma riktlinjer i arbetet. Stadsdelsförvaltningarna önskar även fortsättningsvis att ansvaret för sociala insatsgrupper ska ligga på socialtjänsten lokalt utifrån närheten till ungdomar, föräldrar och övriga aktörer som ska ingå i den sociala insatsgruppen. Förhoppningen är att de lotsar och samordnare som finns på stadsdelsförvaltningarna ska få permanenta tjänster och helst att det är två per stadsdelsförvaltning som har detta ansvar, så att verksamheten inte faller om en person är borta. Det anses viktigt att arbeta fram lika förhållningssätt när det gäller rollfördelningen mellan SKKP från BAS och en utförande socialsekreterare från stadsdelsförvaltningen. En del stadsdelsförvaltningar har haft interna svårigheter att kommunicera vad social insatsgrupp innebär och önskar mer stöd kring detta från central förvaltning. Ett led i detta är de utbildningsdagar som ska kunna bidra till informationsspridning. Som tidigare nämnts under samverkansavsnittet så önskar man mer involvering av skolorna. Detta är något som också lyfts i den nationella utvärderingen. Flera pilotområden nationellt tar upp att skolan måste involveras på en ledningsnivå. När socialtjänsten tar kontakt med skolan på lokal nivå så kan skolan ha ont om tid, vara geografiskt långt ifrån hemmet och det kan vara oklart vem på skolan man ska kontakta. När väl en kontakt etablerats så anser ändå många pilotområden att samarbetet med skolan fungerar bra.

3. FORTSATT ARBETE

Förvaltningen anser att arbetet i sociala insatsgrupper bidrar till en intensifierad och gynnsam samverkan mellan aktörerna kring en ungdom och dennes föräldrar. Följden av detta har bl.a. visat sig vara att deltagarna i den sociala insatsgruppen anstränger sig lite extra för att det ska gå bra för aktuell individ. Det nätverk av viktiga personer som skapas kring den unge har inneburit extra stöd och hjälp för både ungdomar och föräldrar. Utvecklingsarbetet kommer att fortsätta under 2013 och samordnas av en projektledare på socialförvaltningen. De stödstrukturer som utvecklas i styrgrupp, utvecklingsgrupp och nätverk för operativ personal kommer att fortsätta och omformas utifrån hur utvecklingen fortgår i de olika stadsdelsförvaltningarna. Förvaltningen kommer att följa erfarenheter från arbetet, samt uppföljningar och utvärderingar av verksamheten. Fortsatta diskussioner kommer att föras med stadsdelsförvaltningarna kring omfattningen av central styrning. I och med att arbetssättet fortfarande är relativt nytt och ännu inte utvecklat i alla stadsdelsförvaltningar kommer förvaltningen att invänta ytterligare erfarenheter och resultat av planerad utvärdering innan några riktlinjer tas fram. I budgetuppdraget 2013 om att utöka samverkan mellan skola och socialtjänst i samarbete med utbildningsförvaltningen samt stadsdelsförvaltningarna kommer diskussionerna om förbättrad samverkan med lokala skolor när det gäller sociala insatsgrupper att särskilt uppmärksammas.